

ANNA FORSSBERG & ANNA LINZIE

VILDA POJKAR, VÄRDE OCH VARAKTIGHET

Litterärt värde och värdering i fallen Sigfrid Siwertz
Mälarpirater och Marjorie Rawlings *The Yearling*

It is also true that only a lucky writer can write a classic, and it's only a rare classic that can be perennially relevant. If a book we love doesn't survive, it is maybe not the fault of the reader or the author or the book, but just that the world began spinning at a different speed than the book could keep up with.

– Lauren Groff

Litterär värdering pågår ständigt på olika nivåer, från värdet av litteraturen i stort till olika genrens skiftande värde, från värderingen av hela författarskap till den av enskilda verk. Vad är det som gör att litterärt värde tillskrivs och försvinner? För att besvara en sådan fråga behöver man rikta ljuset mot tidigare upphöjda författarskap som numera fallit i glömska. Det gör vi i ett projekt som omfattar dels en litteratursociologiskt inriktad genomgång av litterära livscyklar, dels en rad fallstudier av fyra svenska och fyra amerikanska författarskap, prisbelönta och stora i sin tid. I projektet utgör denna artikel en pilotstudie. Först när vi kommit längre i empirin kan vi uttala oss om eventuella mönster angående vad som gör att vissa författarskap förlorar sitt höga värde. Resultaten av pilotstudien indikerar att en viss egenskap hos en viss text, i det här fallet genrebestämningen ”klassisk ungdomsroman”, kan ge en enskild text en förlängd livscykel sett mot författarskapet i sin helhet.

De texter som behandlas nedan är *Mälarpirater* (1911) av Sigfrid Siwertz (1882–1970) och *The Yearling* (1938) av Marjorie Kinnan Rawlings (1896–1953), romaner som har använts mycket i skolundervisning och som anses vara klassisk ungdomslitteratur.¹ De publicerades på varsin sida av Atlanten i skilda nationella kontexter och vid olika tidpunkter i historien, men båda kan sägas höra till en lång tradition som utgår från Mark Twains äventyrliga pojkböcker. Författarna befann sig också i ungefär samma skede av författarskapets livscykel vid tiden för utgivningen. Efter att ha tilldelats betydelsefulla inhemska priser, utmärkelser som blixtbelyser vad som har ansetts ha ett stort litterärt värde vid en viss tidpunkt, har Siwertz och Rawlings författarskap båda blivit föremål

för skiftande värderingsvägar. Dessa likheter legitimerar jämförelsen, och prismat för den är den äventyrliga pojkboken. Vilka aktörer och vilka värdeskapande handlingar kan urskiljas i samband med värderingen av *Mälarpirater* och *The Yearling* över tid? Vilken typ av litterära värdekategorier kan dessa kopplas till? Och vilken betydelse har etiketten ungdomslitteratur för värderingen i de två nationella kontexterna?

Siwertz kanonisering började med *Mälarpirater* 1911, gick vidare med De nios pris 1927 och nådde sin kulmen i och med hans inträde i Svenska Akademien 1932. Från 1980-talet är det dock bara *Mälarpirater* och *Selams* (1920) som egentligen förblivit lästa och idag är Siwertz en i princip bortglömd författare.² Rawlings vann också hon omedelbar berömmelse med *The Yearling* 1938, belönades med Pulitzerpriset för den romanen redan året därpå, och förblev sedan känd framför allt genom detta verk medan andra delar av hennes litterära produktion glömdes bort. I denna komparativa studie använder vi oss av värdekategorier som etablerats i tidigare svensk forskning av Torbjörn Forslid, Jon Helgason, Lisbeth Larsson, Christian Lenemark, Anders Ohlsson och Ann Steiner: stil- och formvärden, kunskapsvärden, samt sociala, emotionella och ekonomiska värden.³ I anslutning till deras samtidsinriktade forskning på svenskt material och svenska aktörer, rum och platser har Ohlsson, Forslid och Steiner i en artikel efterlyst en nyansering av begreppet litterärt värde genom tre typer av differentiering: författarens kulturella kapital, geografiska skillnader och en upphöjd författares funktion över tid.⁴ Denna artikel är ett svar på deras uttalade önskan och bidrar till forskningsfronten genom att jämföra två nationella arenor och applicera värdekategorierna på äldre material av en gång uppburna författare.

Begreppsmässigt sammanför våra läsningar idéer och teorier från Pierre Bourdieu och Raymond Williams och operationaliserar en kombination av dessa i förhållande till litterärt värde. I termer av Bourdieus teori i *Konstens regler. Det litterära fältets uppkomst och struktur* (1992) kan en glömd författares öde förstås som en förskjutning av dominansen i etablissemangets fält.⁵ Bourdieu menar att det väsentliga är hur en författares bakgrund och symboliska kapital kan ge en position i en existerande litterär hegemoni eller skapa en helt ny i ett visst läge:

Det räcker inte med att säga att fältets historia är en historia om kampen för att få monopol på att upprätta erkända perceptions- och värderingskategorier. Det är *kampen* själv som utgör fältets historia, det är genom kampen som fältet får sin plats i tiden. Det åldrande som drabbar författarna, verken och skolorna är något helt annat än resultatet av en mekanisk glidning mot det förgångna: det uppstår ur kampen mellan dem som blivit epokgörande och som kämpar för att fortsätta vara det och dem som inte kan bli epokgörande i sin tur utan att förpassa de förstnämnda till det förflutna. Dessa har intresse av att hejda tiden och föreviga det nuvarande tillståndet. Det är en kamp mellan de dominerande, som försvarar kontinuitet, identitet och reproduktion, och de dominerade, de nytilkomna, som är intresserade av diskontinuitet, brytning, differens och revolution. *Att vara epokgörande* går inte att skilja från att skapa *en ny position* utöver de etablerade positionerna, det vill säga att *gå före* dessa positioner som ett *avantgarde* genom att införa differensen och samtidigt skapa tiden.⁶

Williams begrepp *dominant*, *residual* och *emergent* låter oss även de tala om litterära hegemonier och värderingen av författarskap som komplexa processer.⁷ Litteraturen

är för Williams en privilegierad kulturell domän som speglar den dominanta kulturen men också i hög grad restkultur och framväxande kultur, och relationen dem emellan.⁸ En kombination av Bourdieus och Williams begrepp erbjuder en komplex litteratur- och historiesyn och ömsesidigt belysande teoretiska ansatser, vilket möjliggör en nyanserad bild av såväl rumsaxeln som tidsaxeln i förhållande till specifika författarskap i deras respektive nationella kontexter.

Pojkbok eller inte? Sociologiska och historiska aspekter

Under flera år innan Rawlings skrev *The Yearling* försökte hennes förläggare Maxwell Perkins, legendarisk redaktör på Scribner förlag och en central aktör i värderingen av många författarskap, övertala henne att skriva en bok om en pojke som bodde i "the Big Scrub" i Florida, ett otillgängligt område mellan Oklawaha River, St. Johns River och Lake George. Till en början handlade det för Perkins om en bok för barn, inte bara pojkar:

I was simply going to suggest that you do a book about a child in the scrub, which would be designed for what we have to call younger readers [...]. If you wrote about a child's life, either a girl or a boy, or both, it would certainly be a fine publication, and such books have a way of outdoing even the most successful novels in the long run, though they do not sell many in a given season except now and then.⁹

Perkins försökte övertyga Rawlings genom att hävda att de bästa, största, mest långlivade litterära verken är sådana som kan läsas av både barn och vuxna: "This is a characteristic of a great book, that it is both juvenile and adult, and that is the thing that assures it of a long life."¹⁰ Han påpekade i ett brev i oktober 1933 att Mark Twains *Huckleberry Finn* och Robert Louis Stevensons *Treasure Island* är böcker skrivna främst för pojkar, men att "[they] are read by men, and they are the favorite books of some men. The truth is the best part of a man is a boy".¹¹ Rawlings ville egentligen inte skriva en traditionell pojkbok eftersom hon inte ville kategoriseras som en författare av ungdomslitteratur, men till slut lät hon sig i någon mån övertalas och skrev i ett brev i slutet av 1935: "It will not be a story for boys, though some of them might enjoy it. It will be a story about a boy—a brief and tragic idyll of boyhood".¹² Ett år senare var hon mer tydlig när hon försökte avvärja vad hon såg som en oönskad kategorisering:

What I am concerned about, is that the forthcoming book should not be labeled a "juvenile", because I think it will only incidentally be a book for [...] boys [...]. I believe, I hope, that the book will be able to stand on its own feet. The only thing different I am doing, with the market, or appeal, for boys in mind, is avoiding the psychological (usually sexual) involvements of maturity. [...] But it is important that no announcement ever be made, anywhere, that the book is a "juvenile."¹³

Här försöker författaren själv uttryckligen styra hur hennes roman ska betecknas och marknadsföras. När *The Yearling* publicerades 1938 marknadsfördes den mycket riktigt till en början som "general fiction" – som det verkar i enlighet med författarens önskemål – men när den sålde bra fick den välkända illustratören N. C. Wyeth (*Treasure*

Island) illustrera en ny utgåva i den populära serien Illustrated Classics,¹⁴ och statusen som pojkbok etablerades. När det hade gått en tid handlade Rawlings litterära rykte och berömmelse framför allt om *The Yearling* som vid det laget (1950-talet) med eftertryck hade placerats i kategorin ungdomsbok eller till och med ”barnbok”.¹⁵ Rawlings förmodade att en vuxenbok skulle ha ett högre litterärt värde än ungdomslitteratur, men bokmarknadens aktörer ansåg att värdet av hennes bok låg just precis i dess etikettering som det senare.

Perkins har en tydlig syn på ungdomsbokens förväntade varaktighet i förhållande till vuxenlitteraturen, men vad utmärker då värderingen av ungdomslitteratur under 1900-talets första decennier? Den har varit föremål för stora omförhandlingar i samband med förändringar inom många olika litterära fält. Gemensamt för de båda nationella arenorna under denna period är att det litterära fältet akademiserades, vilket i praktiken innebar att manliga professorer övertog initiativet genom introduktion av och litteraturanalytiskt arbete med komplexa modernistiska texter. I Sverige avlöser detta en period under 1800-talet då författare som Emilie Flygare-Carlén, Marie Sophie Schwartz och Fredrika Bremer lyckades bättre och sålde betydligt mer på export än sina manliga kolleger (till exempel Carl Jonas Love Almqvist), och det så kallade svenska kvinnliga romanundret ingick i en bred författarnas, kritikernas och läsarnas marknad som vid denna tid styrde värde och värdering inom litteraturfältet.¹⁶

Samma typ av icke-akademisk hegemoni i det litterära etablissemang ser vi i fallet ungdomslitteratur i en amerikansk 1800-talskontext. Perioden som följde amerikanska inbördeskriget har av Maria Holmgren Troy beskrivits som ”a period when many famous American authors wrote for children, when literature for children was reviewed by well-known authors in the most prestigious American periodicals, and when American children’s periodicals [...] were highly regarded and read by both adults and children.” Holmgren Troy hänvisar till tidigare forskare och definitionen av perioden som ”the Golden Age of Children’s Literature”.¹⁷ Ungdomslitteraturens höga status vid den här tiden var, förutom att den kunde kopplas till tidens estetiska och ekonomiska prioriteringar bland författare och kritiker, en del av det nationella projekt som hade bildning av de amerikanska barnen högt på agendan.¹⁸ Från sekelskiftet gjorde dock akademiseringen av det litterära fältet i Henry James Amerika att skrivandet om barn- och ungdomsböcker försköts från upphöjda författare och kritiker till bibliotekariéer och andra aktörer.

Framväxten av pedagogiken som universitetsämne med dess fokus på barn i skolan bidrar till denna utveckling, vilket blir en viktig faktor i värderingen av ungdomslitteraturen. En hel genre som under 1800-talet haft en hög och specifik litterär status trängs undan och byter hemort till biblioteken och skolan, kort sagt didaktiseras, och värderas nu snarare med tanke på uppbygglighet, fostran och inte minst tillgänglighet för unga läsare.¹⁹ Det är en parallell till vad som skedde när de svenska kvinnliga 1800-talsförfattarna förlorade sin upphöjda position i det litterära etablissemang. Deras tidigare så högt värderade romaner rangerades ner till underhållningslitteratur, betydligt mindre upphöjd än under 1800-talet, knappt värd att studera.²⁰ Båda förskjutningarna ligger i linje med den ökade specialiseringen och akademiseringen inom humaniora under 1900-talet.

Siwertz, Rawlings och det vilda

Rawlings tvekade inför att skriva en pojkbok, men just det ville Sigfrid Siwertz göra när han 1911 gav ut *Mälarpirater*, och det är ingen tvekan om att Mark Twains *Huckleberry Finn* (1884) och *The Adventures of Tom Sawyer* (1876) innehållsligt har varit en stor inspiration för skildringen av den seglats som Georg, Fabian och Erik företar på Mälaren under några sommarveckor.²¹ Georg och hans bror Erik ger sig av från hemmet, och sammanstrålar med Fabian, vilket resulterar i att de stjälar en båt, och ger sig av. Klassmässigt skiljer sig *Mälarpirater* från *Huckleberry Finn*, då Georg är en blivande student och Erik och han kommer från ett borgerskapshem, medan Fabian är son av underklassen.²² Det sticker av betydligt mot den traditionelle pojkbokshjälten i äventyrsromanen, som normalt skildras som ett slags outcast, som står utanför klasssystemet.²³ I textens början är Fabian skildrad som ”mörk”, men också som den som har initiativet, som kan tala för sig och tillskansa sig fördelar. Detta ändras dock och texten uppehåller sig mycket vid de maktkamper som inte sällan genom ordentliga slagsmål utspelar sig mellan Georg och Fabian, mellan borgarklass och underklass om man så vill. Georg tar hem spelet och blir den egentlige kaptenen ombord på Vindrosen. Texten slutar i att Fabian rymmer och förefaller gå till sjöss medan Georg har gjort betydande erfarenheter inför den fortsatta livsresan och också är villig att ta konsekvenserna av äventyret.

Orätt hade man handlat och fick ta sitt straff. [---] Det skulle bli en hård tid av äckel och förödmjukelser, ty alla som nu lågo så tryggt och snusade bakom sina gardiner i den frostiga månnatten, de voro emot dem och skulle falla över dem som arga hundar. Men Georg lovade sig ändå, att han hela tiden skulle le i mjugg, för bakom allt det där som hyggligt folk gjort upp för sig, låg ändå alltid äventyret och lurade.²⁴

Den bergsonska vilje- och upplevelsefilosofins drag i *Mälarpirater*, som diskuterats omfattande i Siwertzforskningen, framträder i textens avslutning, liksom på många håll i texten: ”Och när det en gång skulle komma, det riktigt stora äventyret, som måste komma, då kände han med sig, att han liksom var bättre rustad än andra. Han hade lärt sig att våga något, och han skulle nog finna en god sak att våga något för.”²⁵ Här gestaltas hur den bergsonska vitalismens särskilda livskraft överstiger ett rent fysikaliskt-mekaniskt synsätt på levande organismer, men också tanken om tidens varaktighet och den förtätning som sker av den historia vi levat. Den *élan vital* som Bergson talade om kan inte helt domesticeras.

Både Rawlings och Siwertz texter står, helt i enlighet med den genregrundande romanen *Huckleberry Finn*, i förhållande till det vilda. I *Mälarpirater* är det fråga om en resa ut i det vilda från det ombonade hemmet, en ”civilisation” som också finns kvar vid hemkomsten. De föräldralösa bröderna Georg och Erik bor hos farbror Konrad och tant Leontine, vantrivs visserligen men är tryggt inlemmade i borgarklassens miljö. Klasstillhörigheten markeras i beskrivningen av tant Leontine som ”såg ut som en benig kalvstek i ansiktet”.²⁶ Kalvstek kan sägas vara en ganska säker klassmarkör, även om kalvkött generellt såldes i avsevärt större omfattning vid denna tid än senare under 1900-talet då bristen skapade än större exklusivitet. Somarseglatsen med dess äventyr är en flykt från denna instängda miljö till det vilda och fungerar som en parentes i deras trygga men kvävande tillvaro. Under äventyret befinner de sig nästan bara i det

vilda, med undantag för ett besök hos greve Leerhousen. Under seglatsen representeras civilisationen till en början av den välskötta båten Vindrosen, men denna ö av civilisation förfaller symboliskt nog under resans gång – all mat äts upp, och de tre pojkarna kamouflerar det vackert vita däckets genom att måla om det i smutsens färger.

I *The Yearling* består civilisationen i första hand av Baxter's Island, en mödosamt skapad och bibehållen oas av ordning, odling och organisation där familjen Baxter lever och verkar helt omringad av ett vilt och ogästvänligt landskap. Hotet mot det civiliserade är alltid närvarande här, liksom i *Mälarpirater*. En förödande höststorm påverkar inte bara Baxter's Island utan hela landskapet och förändrar förutsättningarna för den livsnödvändiga jakten. Ett skallerormsbett är nära att döda Penny Baxter, som i texten är upphöjd till nära nog helgonstatus och garant för ett grundläggande mått av civilisation både genom jakt och odling å ena sidan, och i förhållande till de enda grannarna, familjen Forrester, å den andra. Björnen Slewfoot, en flock vargar och till och med Jodys hjortkalv, som till sist trots Jodys ansträngningar visar sig vara omöjlig att tämja och införliva i den mänskliga ordningen, hotar ständigt de tama djuren och grödorna.

Denna tematisering av gränsen mellan det civiliserade och det vilda som på olika sätt utmärker både *Mälarpirater* och *The Yearling* är konstitutiv för genren redan från *Huckleberry Finn*, och kan förstås som ett av de värden som gör pojkboken gångbar över tid. Magnus Öhrn (2017) har i sin forskning om barn- och ungdomslitteratur, bland annat *Mälarpirater*, tagit hjälp av Kenneth B. Kidds *Making American Boys* (2004) och dennes begrepp *boyology*, ”ett kluster av idéer med vissa gemensamma drag, vilka i korthet går ut på en positiv grundsyn på de vilda pojkåren”. Öhrn har utvecklat den svenska motsvarigheten *pojkkologi* och betonar ”den milda vilden”, en syn på pojkens nödvändiga frigörelse som definierar både Georg i *Mälarpirater* och Jody i *The Yearling*. ”Dessa idéer fick sitt genombrott i det tidiga 1900-talets rådgivningslitteratur, handböcker där det handlade mindre om att straffa och mer om att vägleda pojkarna, vädja till deras förnuft; man talade om *the gentle savage*.” Öhrn hänvisar även till den amerikanske historikern E. Anthony Rotundo och hans tankar om en särskild territoriellt betingad subkultur för pojkar under 1800-talet, avskuren från hemmets mer feminina sfär, men även från vuxna mäns samhällskontrakt – ”en pojkarnas egen nation med sina egna normer och regler”.²⁷ Öhrn utvecklar sedan dessa idéer angående märlarlandskapet som ett pojkland och betonar där Georgs uppbrott från en ordnad tillvaro i skola och hem, vilken sedan landar i hans vuxenblivande. Jody i *The Yearling* delar pojklandet med pappan Penny till viss del, fram till slutet när han tvingas döda hjortkalven Flag, stjäla en båt på egen hand, nästan dö, och slutligen återvänder hem som man och tar över Pennys ansvarsområden.

Paratextuella och textuella aspekter

En föränderlig utgivningshistorik som vacklat mellan ungdomsbok och vuxenbok har *Mälarpirater* och *The Yearling* gemensamt. I Sigfrid Siwertz. *En författares uppgång och fall* (2017) redogör Öhrn också för hur textens utgivning, om man betraktar alla olika upplagor och nytryck, ger ”ett ambivalent intryck” och menar att *Mälarpirater* är ”en bokprodukt som ömsom riktar sig till en yngre publik, ömsom till en äldre och emellanåt söker attrahera båda målgrupperna”.²⁸ Exempelvis trycktes den fjärde upp-

lagen 1917 i Bonniers billighetsserie 85-öresböcker med titlar av Kipling, Jack London och Fedor Dostojevski [sic], vilket tyder på en blandad målgrupp. Fredrik Böök gör urvalet till en utgåva av *Mälarberättelser*, i vars förord han slår fast det bergsonska inflytandet genom att kalla Georgs filosofi aktivism.²⁹ Denna utgåva, som också innehåller novellen "Mälarbröder" ur *De gamla* (1909), vänder sig till en vuxen målgrupp. Men den utgåva som verkligen etablerar *Mälarpirater* som ungdomslitteratur utkommer på Bonniers 1939, samma år som Rawlings fick Pulitzerpris för *The Yearling*, och därefter i nya ungdomslitterära upplagor 1948, 1953, 1955 och 1962. Att den är vänd till en ungdomlig publik beläggs Öhrn med att den är illustrerad med "Torsten Schonbergs lätt karikatyrartade bilder", men också att den första utgåvan trycktes i folio, vilket också tar sikte på en yngre målgrupp. *Mälarpirater* förekommer under denna period ofta i skolans litteraturundervisning, vilket förlaget sannolikt visste om. Men Bonniers gav också ut den ställd till vuxna läsare 1945 i serien Nutidsromaner, "nu utan illustrationer och med segelbåt i solnedgången (av okänd konstnär) på omslaget". I serien ingår också Eyvind Johnsons *Nattövning*, Marika Stiernstedts *Attentat i Paris* och Fritiof Nilsson Piratens *Bombi Bitt och jag*. Paratextuellt, menar Öhrn, vill man här fånga en något äldre publik, "något som förstärks när man på baksidestexten läser att det är en konstnärlig bok som också handlar om 'den fagra Mälarens blånande fjärdar'".³⁰ I nästa utgåva 1963 är Siwertz kortroman åter en ungdomsbok i serien De odödliga ungdomsböckerna, och den publiceras med titlar som *Djungelboken*, *Onkel Toms stuga*, *Den siste mohikanen* och *Skattkamarön*. Först 1977 ges den ut igen, och nu med nytt omslag och illustrationer av Eric Palmqvist. Här har man lyft fram en kort och inte särskilt bärande passage i romanen som handlar om tre unga kvinnor som badar nakna, och dessa pryder nu omslaget. Det är svårt att säga om detta skall läsas som ett tecken på en lägre värdering av Siwertz, eller om det helt enkelt är ett utslag av tidens estetik. En diskret utgåva kommer dock 1983 på Bra böcker, i serien Bra klassiker. I Tore Zetterholms förord nämns åter Bergson, vilket inte förekommit sedan Bööks utgåva från 1927.³¹

I forskning och litteraturhistorieskrivning har man ofta och långt fram i tiden diskuterat *Mälarpirater* i termer av bergsonsk vilje- och upplevelsefilosofi, men i *Den svenska litteraturen* (1989) anlägger Conny Svensson ett klassperspektiv där han betonar att Huckleberry Finn, Bombi Bitt och Fabian "förmedlar äventyr och livskunskap till sina välartade kamrater – och de äger sin författares sympati."³² Vi menar att författarens sympati nog snarare ligger hos Georg, och att Siwertz egen blick till stor del sammanfaller med hans. Åter är det intressant att jämföra med Rawlings, som i egenskap av journalist som flyttade ner från Rochester, New York, till Cross Creek, Florida, och fascinerades av de "Crackers" som levde och överlevde i obygderna där,³³ anlade en blick som närmast kan beskrivas som antropologisk.³⁴ Hon var en deltagande observatör som visserligen tidvis bodde hos Crackerfamiljer, jagade och fiskade och lärde sig allt om hur man tillagar ekorre och ordnar med hembränt,³⁵ men som också dokumenterade och använde sig av de fattiga familjernas levnadsmönster och språk i sina litterära texter. Hennes utifrån/inifrån-perspektiv motsvarar på många sätt den vy hon hade från sin veranda där hon ofta satt och skrev. Hon befann sig utanför sitt hus mitt i det landskap som hon skrev om och kunde följa det som hände där och de människor som arbetade åt sig själva och åt henne, men verandan var ändå upphöjd, skyddad av myggnät och någorlunda oåtkomlig för ormar och alligatorer, och gav

henne en privilegerad position på gränsen mellan utanför och inuti i förhållande till Crackerkulturen.³⁶ Detta perspektiv spelade in när hon senare belönades med Pulitzerpris för *The Yearling*, vilket vi återkommer till.

Det är alltså stor skillnad mellan Siwertz och Rawlings blick på och relation till stoffet. Där Rawlings anlägger ett kvasianthropologiskt perspektiv skriver Siwertz helt utifrån sin egen klasstillhörighet, och klassaspekten har också stor bäring på hur *Mälarpirater* gestaltas. Hela skeendet är sett ur Georgs perspektiv, och han är skolad, vältalig, civiliserad, vilket också färgar texten. I *Huckleberry Finn* och *The Yearling* förekommer mycket dialekt, i *Mälarpirater* ingen alls.

Trots den klassmässigt fixerade blicken uppvisar *Mälarpirater* ett skrivsätt som nästan förebådar modernismen, vilket kräver en litteraturhistorisk inplacering. När kortromanen *Mälarpirater* ges ut 1911 är vi två år efter storstrejken och det är tre år till första världskrigets utbrott. I litteraturen kommer den tidiga modernismen snart att slå igenom med Pär Lagerkvist och Edith Södergran, på prosans område har Hjalmar Bergman 1910 givit ut *Hans nåds testamente* och Elin Wägner publicerat *Norrullsligan* (1908) och *Pennskaftet* (1910). Det är stor skillnad mellan 1800-talets realistiska roman-konst, som stod för en ny vital samhällsklass, borgerskapets, med starka samhällsreformatoriska intressen, och 1900-talets borgerliga realism, vars positioner var väl befästa men också i hög grad hotade. I stället är det nu arbetarklassen som rycker fram mot hegemoniställning i Sverige. Den borgerliga 1900-talsrealismen gestaltar därmed en social reträtt. Där Hjalmar Bergman är den som kanske starkast häcklar det borgerskap han samtidigt är så fäst vid, är Siwertz den som håller starkast fast vid konservativa värden, bland annat vad gäller ekonomiska system. Åsiktsskalan är således vid bland tiotalisterna, från Ludvig Nordströms utopiska totalism till Elin Wagners och Gustaf Hellströms påtagliga intresse för människans livs- och arbetsvillkor. Det är till dessa så kallade tiotalister Siwertz brukar räknas.³⁷

Den lite spartanska formen och textens många allusioner som kräver viss bildning trots att *Mälarpirater* är en ungdomsbok följer bara delvis denna konservativa inriktning hos Siwertz. Texten är påfallande kondenserad och står knappt Voltaires *Candide* efter vad gäller hur snabbt episoderna avlöser varandra. Det förekommer ganska stora luckor i texten, vilket är nästan det rakt motsatta skrivsättet gentemot Rawlings omsorgsfulla skildrande av det vardagliga flödet in i minsta detalj. Detta innebär att *Mälarpirater* inte i alla stycken är lättläst, utan kräver starkt fokus vid läsningen. Man kan, om man så vill, härleda denna formaspekt till den bergsonska filosofin, som betonade serier av upplevelser som tidsuppfattning, istället för tidens kvantitativt jämna flöde. Siwertz förefaller vilja skildra att ”upplevelsen är ett sammanhängande förlopp av kvalitativa *skillnader*.”³⁸ Återigen skiljer sig våra två ungdomsböcker diametralt åt, eftersom Rawlings text till sin struktur helt och hållet följer årets månader och årstider i ett berättarmässigt sett jämnt tempo. Kulmen på den långa, svåra jakten på björnen Slewfoot skildras tämligen odramatiskt som vilken annan händelse som helst, och berättelsen går sedan vidare i samma makliga takt: ”Penny lifted his gun. He took steady aim and fired. [...] old Slewfoot dropped. His killing days were done.”³⁹ Samma lugna tempo utmärker andra delar av berättelsen, där man som läsare hade kunnat förvänta sig mera spänning, till exempel när Grandma Huttos hus brinner ner eller när Jody stjälar en båt. Den realism och detaljriktighet som *The Yearling* präglas av generellt utmärker också den skildring av tidens gång som en lång rad händelser som kan vara

dramatiska eller vardagliga, men som följer på varandra i ett jämnt flöde som dagarna i en kalender. Författaren och litteraturkritikern Lauren Groff beskriver stilen: ”*The Yearling* is a magnificent, transparent, slow-moving river. Its style is direct and free of fireworks, its subjects planted at the beginnings of the sentences, solid as potatoes. [...] the book’s rhythms become almost transcendental.”⁴⁰

Mälarpirater och *The Yearling* skiljer sig alltså diametralt åt till stil och form, berättartempo och blick. De har gemensamt att de är motvilliga ungdomsromaner, men ändå över tid etablerade som sådana. Författarskapens livscyklar ser olika ut, men har det gemensamt att författarnas status i det litterära etablissemang har kulminerat kraftigt, varefter deras värderingskurvor vänts i tämligen brant nedgång, i Siwertz fall från 1932 och i Rawlings fall från 1947. Hur ser då dessa värderingsvågor ut för författarskapen som helhet och för de två romanerna?

Siwertz kanonisering och fall

I ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt. Sigfrid Siwertz och det tidiga 1900-talets litterära institution” utreder Peter Forsgren ur genusperspektiv kanoniseringsprocessen av Siwertz författarskap genom receptionsstudier som utgår från två hypoteser, den ena att ”den romannorm som präglar Siwertz-receptionen är en norm som har sina rötter i 1800-talets så kallade idealrealism”, den andra ”att olika föreställningar om manlighet och modernitet även de ligger bakom den höga värderingen av författarskapet under den aktuella perioden [1911–1928]”.⁴¹ Han stöder detta bland annat genom att hänvisa till Lars Brinks forskning i *Gymnasiets litterära kanon*, som visar att en av de mest spridda litteraturhistorierna grundligt värderar författarna till såväl life som letter.⁴² ”Idealförfattaren beskrivs och definieras genom motsatspar som sund-osund, frisk-sjuk, manlig-vek. En ’stor’ författare äger manlighet och styrka, samtidigt som han ’organiskt’ hör samman med sitt folk.”⁴³ Borta är perioden när det var de kvinnliga romanförfattarna som sålde bäst i utländska översättningar och var högst värderade.

Litteraturkritikerna beskriver den mognadsprocess som Georg går igenom i *Mälarpirater* i termer av ansvar, kraft, balans och harmoni.⁴⁴ Forsgren menar att receptionen av Siwertz romaner under kanoniseringsprocessen följer normen om ”ett slags moderniserad idealrealism”, och fortsätter: ”Här ingår ideal som bland annat berör manlighet, bildning och svenskhet”.⁴⁵ Föga förvånande finner vi i *Mälarpirater* karaktärer som läser Swedenborg och Platon. De första decennierna av 1900-talet innebär ett genombrott för en borgerlig offentlighet i Sverige, vilket speglas i att fiktionsprosan ökar och romanen utvecklas samt att bokmarknaden expanderar.⁴⁶ Litteraturkritiken blir under perioden en mycket viktig aktör, med sina riksläkare, varav den mest kände är Fredrik Böök. Litteraturhistorieämnet, ”något av en humanistisk modevetenskap” vid denna tid, blir en tung aktör genom att många litteraturhistoriker också verkar som kritiker och antologitgivare och därmed starkt bidrar till formandet av en nationell litterär kanon.⁴⁷ Denna det tidiga 1900-talets utveckling mot specialisering och akademisering var som nämndes tidigare gemensam för den svenska och den amerikanska litterära kontexten.

Författarskapets livscykel har tilldragit sig ett ganska omfattande forskningsintresse, och då främst kanoniseringen. Siwertz självskrivna plats i det litterära etablissemang förändrades kraftigt när 1930-talets autodidakter steg snabbare och högre än han hade

kunnat förutse. Han var, menar Forsgren, främst under 1910- och 1920-talen sedd som den främste i sin generation och en av Sveriges största författare. Det är genom *Mälarpirater*, *Selams* (1920) och *Jonas och Draken* (1928) han når denna värdering.⁴⁸ Av tionalisterna är han den förste att bli invald i Svenska Akademien 1932, vilket Forsgren ser som höjdpunkten i kanoniseringsprocessen.⁴⁹ Debuten sker med ett stycke flanörlitteratur, *Gatans drömmar* (1905), men det är med *Mälarpirater* Siwertz får sitt genombrott.⁵⁰ Att Siwertz blir så stor och att kanoniseringen går så spikrakt uppåt beror, enligt Forsgren, på att han kan ”beskrivas som den manlige medelklass-intellektuelle författare som den litterära institutionen under 1900-talets första decennier behövde som ett av sina flaggskepp”.⁵¹ Endast kritikern David Sprengel är en avvikande röst i hyllningskören, då han pekar på att Siwertz är en författare som inte förargar någon. Forsgren citerar en recension av Sprengel:

Han har en viss fantasi, en viss intelligens, en viss medfödd smak, en viss förvärfvad kultur, ett visst intresse för allt, som är uppe i tiden, en viss skicklighet att skriva verserad och att ordna ett material, en viss frivol lekfullhet och ett visst etiskt allvar; han har ingenting för mycket och ingenting för litet för att stöta; han har förmågan att vara populär och ändå verka distingerad; han är ungefär, hvad recensenterna själva skulle kunna bli om de lagt sig efter att bli novellister; han är recensenternas exemplariske författare.⁵²

I Siwertz fall sammanfattar Sprengels värdering senare värderingsvägors dom. Vi kan se ännu en parallell till *The Yearling* och en värdering som inte är så kvalitativt bestämd utan där texten fångar stora läsarskaror genom att vara mer allmän och lagom. Rawlings framgångar med *The Yearling* handlade dels om försäljning, det vill säga kommersiellt värde, dels om popularitet, gunst, ett sorts allmänt gillande. Hennes förläggare Perkins skrev att han aldrig hört talas om en bok som var så ”universally liked”.⁵³ Det Sprengel beskriver angående Siwertz är på liknande sätt att geniet och den djärva originaliteten saknas, men att han är populär, tilltalar på bredden och stryker medhårs de smaknormer som recensenternas värderande gärning utgick från.

I kortromanen om pojkäventyret blir, som ovan nämns, underklassen rejält uppklädd, medan pojken från borgerskapet kan återvända till sitt privilegierade liv, och med hänsyn till att Siwertz är och förblir en borgerskaplig författare, är det föga överraskande. Det skall dock få sin motbild i vad som sedan händer när denne gigant under 1900-talets första decennier, såväl vad gäller försäljningssiffror som i termer av etablissemangets gunst, i sitt inträdestal i Svenska Akademien 1932 gör något av ett faux pas. Per-Olof Mattsson har i ”Befriande gärning för mera än hög besinning. Sigfrid Siwertz konfronteras av yngre författare efter inträdestalet i Akademien 1932” behandlat debatten som följde på Siwertz inträdestal.⁵⁴ Talet som hölls den 20 december var en stor mediehändelse, och det rapporterades om det dagen därpå i *Stockholms-Tidningen*, *Social-Demokraten*, *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet* och *Arbetet*. Kontexten är den brytningstid, då de etablerade tionalisterna som skrev borgerlig realism fick se konkurrenter från nytt håll, där författare från andra sociala skikt än de gängse, av ”folkligt eller proletärt ursprung”, gav nya riktningar, ibland också i samråd med andra radikala författare.⁵⁵ I sitt tal förringade Siwertz – den kanske mest hyllade representanten för den borgerliga realismen – det nya.

”Journalisten på *Arbetet*”, skriver Mattsson ”måste ha känt på sig att det skulle gå att skapa debatt runt Siwertz utfall mot modernisterna”.⁵⁶ *Arbetet* lät intervjuva några lundaakademiker, som ställde sig ganska positiva till Siwertz kritik av modernismens brott mot harmoni i texterna, men debatten hade bara börjat. Eyvind Johnson och Karin Boye nappade som representanter för den unga dikten 28 december, och Johnson poängterar i sin artikel att den nya dikten speglar den nya tiden, ”lifvet själft, som är en trasig röra, det är trasigt och rörigt både psykiskt och socialt”.⁵⁷ Boye menar att kritiken delvis är felaktig, och hänvisar av utrymmesskäl till sin artikel ”Språket bortom logiken” i *Spectrum* 1932. Rudolf Värnlund går längre i sin artikel dagen därpå, och betonar idén om dikten som verktyg, för att göra ”tillvaron rikare och lättare för människorna”, och menar dessutom att dikten bör ha en social, emancipatorisk uppgift. Även Värnlund är influerad av den bergsonska filosofin, vilket många av arbetarförfattarna var i början av trettioalet, men också av psykoanalysen när han menar att dikten kan befria oss från ”komplex och hämningar”, och dessutom, och häri ligger det bergsonska, att ”göra andra uppmärksamma på den rika positiva glädje, som kan hämtas i sinnevärlden, ur acceptandet av nuet, arbetet och kärleken”.⁵⁸ På nyårsafton publicerades också texter av Erik Asklund och Ivar Lo-Johansson och nu är tonen skarpare och mera oförsonlig. Asklund uppfattade Siwertz angrepp som en krigsförklaring i de allt skarpare motsättningarna mellan gammalt och nytt.⁵⁹ Lo-Johansson avvisar krav på hur ”dikt bör vara” – ”[d]en skall vara liv, det är det enda som bör fordras av den”.⁶⁰

Så gick det alltså till när Siwertz missbedömde styrkan i de ungas vilja och deras förmåga att inta hegemoni genom något helt nytt, vilket behandlades i antologin *Sigfrid Siwertz. En författares uppgång och fall*.⁶¹ Här kan både Bourdieu och Williams appliceras när det gäller position inom det litterära fältet och kulturell dominans. Som en författare som hade övertagit en hegemonisk position i etablissemangen av någon liknande författare före honom missbedömde Siwertz situationen och en direkt motsättning mellan honom och de unga arbetarförfattarna skapades, vilket starkt bidrog till hans fall från parnassen, även om han fortsatte publicera i oförminskad takt ända till två år före sin död 1970 och fortfor att sälja bra. Med Bourdieu handlar detta om att inte ha kunnat urskilja en ny hegemoni, därför att den bygger på ett nytt symboliskt kapital och inte ersätter personen i hegemonisk ställning med en ny likadan. Med Williams kan vi tala om att Siwertz här trots sin ställning som parnassens okrönte kung snarast är förknippad med restkultur redan 1932, i linje med den samhälleliga borgerlighetens sociala reträtt, och att han då missbedömer arbetarlitteraturens starka tendenser av framväxande kultur som är på väg att ersätta inte bara honom utan den dominans som han ärvt. De slagsmål som Georg och Fabian utkämpar och de nederlag som Fabian lider i kampen om herraväldet ombord på Vindrosen går igen i en motsatt rörelse, när Siwertz förlorar striden om hegemonin gentemot autodidaktikerna. På den svenska litterära arenan hade författare i ledande ställning av samma art avlöst varandra fram till och med Siwertz: ”Den litterära offentlighet i vilken Sigfrid Siwertz framträder och efterhand erövrar en central position framstår med andra ord som ett relativt homogent system”.⁶² När de unga arbetarförfattarna, modernisterna, kulturradikalerna, proletärförfattarna så småningom intar den kulturella hegemonin är det delvis slut på den litterära offentlighetens klassmässiga homogenitet.

Rawlings, förläggaren och Pulitzerpriset

Marjorie Rawlings *The Yearling* gavs ut i mars 1938 och var huvudnumret i Book of the Month Club i april samma år. Den låg etta på bestsellerlistan i 93 veckor, sålde bäst av alla amerikanska romaner 1938 (över 250 000 exemplar) och var den sjunde mest sålda 1939. Det är värt att nämna att Rawlings försäljningssiffror var anmärkningsvärt höga, trots att den ekonomiska situationen under depressionen dämpade de kommersiella framgångarna för hennes böcker och den amerikanska bokmarknaden i stort under 1930-talet.⁶³ Rawlings var en av de litterära stjärnorna hos Charles Scribner's Sons och redaktören Perkins skyddsling, tillsammans med bland andra Ernest Hemingway, F. Scott Fitzgerald och Thomas Wolfe, och blev därmed snabbt en nationell celebritet.⁶⁴ Efter att ha identifierat henne som en oslipad diamant erbjöd Perkins så länge han levde samma uppmärksamhet och stöd till Rawlings som han gav sina andra författare, och hans avgörande betydelse för hennes framgångar i egenskap av "framer", den som positionerar henne som författare, är välkänd och omskriven.⁶⁵ Rawlings var själv mycket medveten om sin upphöjda plats i det litterära etablissemangen som hon behöll tills Perkins dog, och mån om att förtjäna en sådan position. Hennes brev till Perkins visar att hon ville skriva texter som motsvarade hans tro på henne och mäta sig med de manliga litterära giganterna som han företrädde.⁶⁶ Senare har hon dock haft en betydligt mer ojämn närvaro i rampljuset jämfört med dem. När hon 57 år gammal plötsligt dog i december 1953 hade hon definitivt fallit från den litterära parnassen, vilket framgår av att hennes samma år utgivna fjärde roman, *The Sojourner*, som hon arbetat med i över tio år, möttes av en ljum kritikerkår.⁶⁷

Vad var det då egentligen med *The Yearling* som ansågs ha ett litterärt värde då Rawlings belönades med Pulitzerpriset? Pulitzerjuryn det året, som bestod av Jefferson B. Fletcher, Joseph W. Krutch och Robert M. Lovett, enades om att rekommendera *The Yearling* för priset och fastställde i sin rapport från 13 mars 1939 att de övriga romanerna som de listade inte nådde upp till Rawlings nivå. Motiveringen lyder: "An interesting and sensitive account of the coming of age of a poor boy in a remote part of Florida. Remarkable both for its psychological insight and as a description of the life of a picturesque people."⁶⁸ Rawlings belönades alltså för att hennes berättelse om Jody var intressant och känslig, för att den handlade om en fattig pojke i en bortglömd del av Florida, för att den var psykologiskt insiktsfull och, anmärkningsvärt nog, för att den *beskrev den pittoreska Crackerkulturen*. Det är med andra ord i första hand den kvasiantropologiska blicken som belönas, men i ganska andefattiga ordalag som kan kopplas till Perkins kommentar om *The Yearling* som "universally liked" och Sprengels kritik av Siwertz som oförarglig, harmlös och uddlös ("han har ingenting för mycket och ingenting för litet för att stöta").

John Hohenberg, en tung insideraktör i Pulitzer-sammanhanget, påpekar att kritikerna inte var helt nöjda när priset gick till juryns förstahandsförslag: "They wanted something new, raw, and tough. And in 1940, with war flaming in Europe and an apprehensive America sitting weak and divided between its broad oceans, they got it".⁶⁹ Pulitzerpriset 1940 gick nämligen till John Steinbecks *Grapes of Wrath* efter förslag från samma jury bestående av samma jurymedlemmar, och även om juryns rapport enligt Hohenberg orsakade en kontrovers inom Pulitzerprisets styrelse blev Steinbeck till slut enhälligt utsedd till pristagare, 22 år innan han även fick Nobelpriset. Här kan man se värderingen av Rawlings text i Williams termer som begriplig i förhållande till en

vikande dominant kultur och det som var på väg att bli restkultur, då den inte erbjuder det nya, något som kan relateras till det kulturellt framväxande som efterfrågades i den kristid som andra världskriget utgjorde. Året därpå belönades istället Steinbeck för något som var "new, raw, and tough" och som också speglade det nationella trauma som depressionen utgjorde under 1930-talet i bredare, mer allmängiltiga penseldrag jämfört med Rawlings närsynt fokuserade blick på strävan och möda, nöd och död på och omkring Baxter's Island.

Under de första åren efter utgivningen av *The Yearling* och dess snabba våg av uppvärdering i och med Pulitzerpriset översattes texten till tretton språk (den har fram tills nu översatts till omkring 30 språk) och delades ut till tusentals amerikanska soldater i en av de största gratislitteraturkampanjerna i världshistorien, Armed Services Editions.⁷⁰ Utgåvorna var små massproducerade pocketböcker som distribuerades till amerikanska soldater under andra världskriget och trycktes i enorma mängder, totalt 122 miljoner exemplar av mer än 1300 titlar fram till 1947.⁷¹ Att böcker delades ut till amerikanska soldater mitt under brinnande världskrig säger något om litteraturens roll i nationsbyggandet, berättelsen om det amerikanska, den amerikanska självbilden och mer specifikt när man tittar på vilka böcker som valts ut, vilka värden som just då ansågs som eftersträvansvärda och högstående. Man kan tänka sig att familjen Baxters hårda tillvaro i en farlig miljö, och framför allt deras mod och förmåga att leva ett civiliserat och anständigt liv trots hotande nöd och ständigt närvarande faror, ansågs vara sedelärande och uppbygglig litteratur för amerikanska soldater som befann sig ute i fält under andra världskriget.

Vi har sett hur Rawlings belönades och upphöjdes för sin kvasianthropologiska beskrivning av Crackerkulturen, för sin insiktsfulla skildring av en pojkes tankevärld, och för att hennes text inte var förargelseväckande eller ifrågasatte amerikanska värderingar utan istället var "universally liked". Men värderingen av en text i förhållande till ett samhälle kan naturligtvis också gå i den andra riktningen, så texten nedvärderas på ett eller annat vis. Under många år användes *The Yearling* flitigt i skolan, men togs 1946 bort från läslistorna i vissa skolor i norra USA på grund av delar som ansågs vara "offensive to blacks" och en ny utgåva med vissa ändringar kom att användas i skolorna.⁷² Samma sak hände med Mark Twains *Huckleberry Finn*, av samma orsak, men Rawlings kritiserades till skillnad från Twain för att inte över huvud taget behandla rasfrågan i sin text.⁷³ Lärare på amerikanska skolor fortsatte dock under decennierna att inkludera den friserade utgåvan av *The Yearling* i undervisningen, och den blev en amerikansk klassiker, precis som Perkins förutspått när den kom ut 1938, även om den alltmer har kommit att framstå som otidsenlig. Groff berättar om ett möte med Carolyn Harrell, lärare sedan 48 år i Gainesville, Florida, som har använt sig av *The Yearling* i undervisningen av barn i åldern 11–13 år, men som aldrig träffat en annan lärare som gjort det, eftersom boken anses för lång, långsam och detaljerad i digitaliseringens uppskrivade tidevarv.

She told me too that her students often have difficulty with the book. It is long, which is off-putting. There's so much description. The plot is slow. Children are reading less, and the statewide curriculum is going in the direction of short and dry pieces. Without Harrell there to push them, most of her students wouldn't read it. When her students do read on their own, they read fantasy, books about vampires and werewolves and

other supernatural creatures. The average child who picked up *The Yearling* when it was released, during the Great Depression, would have heard the book speaking directly to him, in his world not unlike Jody's, with hunger and poverty all around. There may be hunger in the lives of potential young readers now, but it is different: few children would know what to do with a gun if a bear charged at them out of the dark woods, let alone how to feed their families in the wilderness.⁷⁴

Harrell hittar fortfarande 2014 sätt att motivera sina elever genom att lägga till aktiviteter som levandegör Rawlings text, men generellt sett kan dagens unga inte identifiera sig med unga pojkars kamp för att överleva i det vilda, då gränsen mellan det civiliserade och det vilda i litteraturen numera har förflyttats till gränsen mellan människor och vampyrer. Trots att texten inte längre generellt inbjuder till unga läsares identifikation har dock *The Yearling* hyllats för sin tidlösa och universella attraktionskraft och jämförts med litterära storheter som de kanoniserade mästerverken av Kipling och Twain när det handlar om litteraturens förmåga att förflytta läsaren till det territorium där berättelsen utspelar sig.⁷⁵ Floridas ogästvänliga i stort sett obebodda "shrub" har en central roll i berättelsen och i dess etablering på bokmarknaden, liksom *Mälarpirater* ibland har betraktats som en skildring av mäljarlandskapet och av Böök till och med gavs ut som en "mäljarberättelse". Rawlings förhållande till det regionala uppvisar likheter med hennes skepsis mot att ses som ungdomsförfattare, och hon försökte skriva om universella snarare än regionsanknutna teman.⁷⁶ Det verkar dock uppenbart att Rawlings fick berömmelse bland annat *på grund av* att hon kategoriserades som "regional", eftersom hon var aktiv som författare när det nationella intresset för "regionalism", i kombination med litterär realism, var som störst. Gordon Bigelow som har forskat om Rawlings har påpekat att femton av de tjugotvå Pulitzerpris för skönlitteratur som delades ut mellan 1927 och 1938 gick till "regionalist works" av författare som Faulkner, Steinbeck och Sherwood Anderson.⁷⁷ Rawlings, definierad som "regional", värderas alltså som uttryck för det kulturellt dominanta (Williams).

Långt senare har Rawlings författarskap genomgått nya vågor av värdering. Bob Summer skrev 1999 i *Publishers Weekly* om en "Rawlings Revival" i samband med utgivningen av *Max & Marjorie*, brevväxlingen mellan Rawlings och Perkins under perioden 1930–1947. Boken hyllades som en "revelation of the disparate pair's suprising closeness" som enligt Jonathan Galassi illustrerade den särskilda relation mellan författare och redaktör som än idag utgör bokutgivningens kärna.⁷⁸ Den korta notisen pekar på hur en "revival" konkret kan se ut för en författare som visserligen är betydande men som kanske inte har varit i ropet under en tid. Värdeskapande handlingar i sammanhanget var bland annat att texten inkluderades i bokhandelskampanjer, vilket gav upphov till flera nytryck i ett stort antal exemplar.⁷⁹

Uppsvinget varade dock inte särskilt länge. Groff radar i samband med 75-årsjubileet femton år senare upp bevis för romanens storhet i en artikel i *Harper's Magazine*, "The Lost Yearling. An American classic fades away" (2014). Hon påminner om miljoner sålda exemplar, och hävdar att *The Yearling* är något mer än en bestseller och något mer än en otidsenlig barnbok, en genuin klassiker "influenced by Hemingway's declarative simplicity" och utgiven av "Hemingway's legendary editor". Groff sammanfattar Rawlings en gång centrala position i den amerikanska litterära och kulturella sfären och beklagar sig över att Rawlings genombrottsroman trots detta håller på att falla i

glömska jämfört med andra stora amerikanska 1900-talsverk: ”*The Yearling* is slowly sinking into obscurity. The novel sold about 6,000 copies in all formats in 2012, which represents a typical week for *The Great Gatsby*, *To Kill a Mockingbird*, or *The Catcher in the Rye*”. Liksom vi i vår undersökning här ställde sig Groff frågan *varför* Rawlings och *The Yearling* har sjunkit i värde: ”I haven’t been able to stop wondering what happened to Marjorie and *The Yearling*. How does a classic run out of steam?” Hon nämner kategoriseringen regional litteratur, det faktum att Rawlings bara skrev en enda förstklassig bok och andra, biografiska orsaker.⁸⁰ Mer intressant för oss, i den meningen att det visar hur Rawlings skrivande kan förknippas med restkultur i Williams mening, är Groffs påpekande att hon inte deltog i något samtida avantgarde:

She was not part of a school or a group — there was no Bloomsbury in Cross Creek — and at a time when Virginia Woolf and James Joyce were publishing their work, Marjorie was a writer of homespun people and straightforward realism [...]. She had no advanced politics: she wasn’t a communist, a feminist, or in the avant-garde. The most progressive thing she did was allow Zora Neale Hurston to stay in her main house rather than the maid’s quarters.

Detta att stå utanför avantgardet är ändå inte det värsta, enligt Groff: ”Worst of all, practically everyone I spoke to noted that *The Yearling* is considered a book for young readers. It is therefore shunted into a category beneath the regard of serious adults.”⁸¹ Här återkommer vi till etiketten ungdomsbok, som Perkins lovordade men Rawlings fruktade och försökte avvärja, och hur komplex den kan vara för värderingen av ett litterärt verk. Som genrebeteckning är den mer komplicerad än för romaner i allmänhet, då begreppet dels kan vara textimmanent, dels också kan fungera som en sociologisk storhet och mera distinkt handla om målgrupp och marknadsföring, ibland via särskilda distributionskanaler. Med hjälp av våra värdekategorier kan vi nu slutföra analysen av den värdeförändring vi sett i Siwertz och Rawlings författarskap och ytterligare diskutera vad etiketten ungdomslitteratur inneburit för *Mälarpirater* och *The Yearling*, två texter vars livslopp avviker från författarskapens livscyklar som helhet.

Värdekategorierna applicerade på Siwertz och Rawlings

Författarskap och litterära texter värderas genom olika typer av agens knutna till olika aktörer vars värdeskapande handlingar är performativa. Vi ställde oss frågan vilka aktörer och vilka värdeskapande handlingar som kunde urskiljas i samband med värderingen av *Mälarpirater* och *The Yearling* över tid, och vilken typ av litterära värdekategorier dessa kunde kopplas till. I genomgången ovan har vi i Siwertz fall kunnat identifiera nya författare med större betydelse som aktörer än han riktigt insåg, och hur han själv fick dessa mot sig, och i Rawlings fall en förläggare, en framträdande aktör i det litterära etablissemanget, som stöttade henne och inlemmade henne i eliten. Slående är emellertid att *Mälarpirater* och *The Yearling* har överlevt längre än författarskapen som helhet. Vilka värdekategorier är applicerbara för att förklara detta faktum?

Kunskapsvärden behandlar i vilken grad litteraturen rymmer kunskap såväl om historiska skeenden och kulturella erfarenheter som om existentiella och etiska dimensioner, och påverkas av huruvida horisontsammansmältning kan uppnås.⁸² I

fråga om den kunskap och det potentiella kunskapsvärde som *Mälarpirater* och *The Yearling* erbjuder har så mycket hänt sedan första halvan av 1900-talet att texterna får anses obsoleta. Det är inte bara att erfarenheten av att kunna stjåla en bättre båt i Mälaren idag förefaller omöjlig, och att erfarenheten av överlevnad i det vilda verkar appellera till få, utan även att de ganska omfattande kunskapsvärden som texterna rymmer, hos Siwertz en allmän beläsenhet och ogenerad utblick inifrån borgerskapet och hos Rawlings en djup antropocentrisk kunskap om botanik, flora och fauna, har blivit otidsenliga. Även om Siwertz såväl som Rawlings i termer av Williams teorier på många sätt tillhörde det dominanta i respektive tidrum, visar vår analys att författarskapen som helhet inte har överlevt av egen kraft in i vår tid därför att deras texter inte har kunnat erbjuda tillräckligt mycket av det som kan förstås i förhållande till det kulturellt framväxande. Det är snarast tack vare kategoriseringen av *Mälarpirater* och *The Yearling* som ungdomsböcker som dessa verk kunde överleva och få så långa livslopp även efter att författarskapen föll ut ur dominansens ram och in i restkulturen.

Stil- och formvärden utgör det som vanligtvis kallas estetiskt värde. De verk vi studerar uppvisar polärt motsatta skrivsätt, där Siwertz knapphändig prosa och bergsonskt upplevelsecentrerade stil ligger närmast tidig modernism, medan Rawlings stilmässigt jämna, långsamma tempo och utförliga beskrivningar hör hemma i traditionell realism. Dock har verken gemensamt släktskap i fråga om form och innehåll med det snarast genreggrundande verket *Huckleberry Finn* i så måtto att båda tillhör en lång ungdomslitterär tradition av böcker om pojkar på äventyr. Begreppet ungdomslitteratur har två aspekter, dels den textimmanenta, dels den sociologiska, och det är i den senare som vi finner den gemensamma nämnare som förklarar att båda texterna överlevde författarskapen som helhet.

När begreppet ungdomslitteratur är mer sociologiskt inriktat och fokuserar på bruk, målgrupp och tolkningsgemenskaper är vi inom värdekategorierna sociala värden. Dessa rymmer aspekten att läsning kan erbjuda igenkänning och identifikation och låta läsaren manifesteras en unik identitet och ett personligt varumärke utåt. Dessa värden möjliggör därigenom läsning som grupptillhörighet eller solidaritetshandling, det vill säga etablering av värdering, med ett begrepp från Barbara Herrnstein Smith.⁸³ Men de sociala värden som *Mälarpirater* och *The Yearling* erbjuder står framför allt på en didaktisk grund, genom konstruerade läsgemenskaper och därigenom en speciell typ av bred men inte självvald värdering, då de varit så slitstarka som påbjuden läsning i skolundervisningen.⁸⁴ Genretillhörigheten ungdomsbok eller pojkbok har stor betydelse för värderingens vågor såväl i Siwertz som i Rawlings fall. En ungdomsbok ges ofta ett långt och slitstarkt, men kanske mindre glansfullt värde, även när själva texten blivit omodern.

Emotionella värden rör känslomässiga aspekter och anknyts i *Höstens Böcker* till Rita Felskis definition av litterärt värde från läsarens horisont.⁸⁵ *Mälarpirater* och *The Yearling* har utan tvekan burit sådana värden för många generationer av läsare. Vad vår analys visar är dock att de emotionella värdena påverkas av det tidsmässiga avståndet till texterna. Över tid kan förskjutningar i williamska och bourdieuska dominansterner hindra läsbarhet och därmed omedelbar identifikation, vilket i sin tur är grundläggande för att starka emotionella värden ska utvecklas. Exemplet med läraren i Florida som faktiskt använt *The Yearling* i undervisningen under flera decennier trots textens omoderna litterära uttryck och elevernas läsmotstånd är talande. Hon kompletterade

undervisningen med besök på Rawlings legendariska apelsinfarm Cross Creek, matlagning ur *Cross Creek Cookery* och vandring på The Yearling Trail, och kunde därmed möjliggöra tillträde till textvärlden och elevernas emotionella respons på texten.⁸⁶

Ekonomiska värden har varit en ovanligare aspekt att beakta i litterära sammanhang, men de är ofrånkomliga jämte de kulturella värdena.⁸⁷ Bourdieu talar om två typer av ekonomisk logik, där den ena polen är ”den rena konstens anti-’ekonomiska’ ekonomi, grundad på ett ofrånkomligt erkännande av oegennyttiga värderingar” och förkastande av kommersiell ekonomi och kortsiktig vinst. Ekonomiska vinster är här enbart långsiktiga, ”ett slags kredit som i det långa loppet och under vissa villkor” byggs upp. Vid andra polen ligger den litterära och konstnärliga produktionens reellt ekonomiska logik, där ”handeln med kulturella varor [är] som vilken annan handel som helst”. Den prioriterar spridningen, den omedelbara succén, och anpassar sig till redan befintlig efterfrågan.⁸⁸ De ekonomiska värdena har berörts ovan i redogörelsen för försäljningssiffror, främst angående Rawlings *The Yearling*. Men att också Siwertz *Mälarpirater* sålde bra kan konstateras av alla de nytugåvor som gjordes av verket samt att den också lästes i skolan under flera decennier.

Värderingen av *Mälarpirater* och *The Yearling*, som har skett kontinuerligt i vågor av relativ uppmärksamhet och glömska, ger talrika exempel på några grunder för litterär uppvärdering och nedvärdering. Vår studie av de aktörer och värdeskapande handlingar som påverkat livsloppen för dessa två klassiska ungdomsromaner visar både likheter och skillnader. Båda författarna vinner berömmelse med texter som efterhand fick etiketten ungdomsroman, vilket sannolikt förlängde författarskapets livscykel, men båda är bortglömda idag. I Siwertz fall blir vissa situationer mycket betydelsebärande, som när hans inträdestal i Svenska Akademien förorsakade att de författare vars gryende modernism han satte i fråga grep tolkningsföreträdet. Siwertz öde är med Bourdieu en förskjutning av dominansen i etablissemangets fält, där han inte ser styrkan i de unga autodidaktikernas vilja att positionera sig.⁸⁹ Det han såg som dagsländor blev periodens nya litterära hegemoni. Författarskapets livscykel präglas således av en lång och mycket stark kanonisering som plötsligt följs av ett dramatiskt fall, där *Mälarpirater* är en av två texter som överlevt längst. I Rawlings fall var en central aktör hennes förläggare Maxwell Perkins som både formade och upprätthöll hennes litterära storhet genom att inkludera henne i förlagets hägn med giganter som Hemingway och Fitzgerald och genom att polera det han såg som en oslipad diamant i förhållande till marknadens krav. Efter hans bortgång, då hon inte heller publicerade några fler betydelsefulla verk, blev det med tiden uppenbart att hon inte längre räknades in i den stora litteraturen och ett gradvis utträde ur rampljuset inleddes. Tack vare klassificeringen av *The Yearling* som ungdomsroman, efter vissa ändringar lämplig att under lång tid användas i skolan, dröjde sig även den texten kvar i rampljuset längre än författarskapet självt. Perkins ståndpunkt att etiketten ungdomsbok kan ge ett författarskap en långlivad och pålitlig men kanske inte så prestigefylld livscykel visade sig vara riktig för både Siwertz och Rawlings.

Noter

- 1 Sigfrid Siwertz, *Målarpirater* (Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1911). Marjorie K. Rawlings, *The Yearling* (New York, London, etc: Aladdin, [1938] 2001).
- 2 Sigfrid Siwertz, *Selams 1–2* (Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1921).
- 3 Torbjörn Forslid, Jon Helgason, Christian Lenemark, Anders Ohlsson, Ann Steiner, *Höstens böcker. Litterära värdeförhandlingar 2013* (Göteborg: Makadam, 2015) samt *Litterära värdepraktiker. Aktörer, rum, platser* (Göteborg: Makadam, 2017). Deras kategorier är hämtade från ett större axiologiskt fält: David Throsby, *Economics and Culture* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000); John Frow, *Cultural Studies and Cultural Value* (Oxford: Clarendon Press, 1995); Arjun Appadurai, *The Social Life of Things. Commodities in Cultural Perspective* (Cambridge: Cambridge University Press, 1986); Barbara Herrnstein Smith, *Contingencies of Value. Alternative Perspectives for Critical Theory* (Cambridge MA: Harvard University Press, 1988).
- 4 Anders Ohlsson, Torbjörn Forslid, Ann Steiner, "Literary celebrity reconsidered", *Celebrity Studies* vol. 5 (2014:1–2), 32–44, <https://doi.org/10.1080/19392397.2014.887533>.
- 5 Pierre Bourdieu, *Konstens regler. Det litterära fältets uppkomst och struktur*. Johan Stiernä övers. (Stockholm/Stehag: Brutus Östlings bokförlag Symposion, 2000).
- 6 Bourdieu, *Konstens regler*, 237–238.
- 7 Raymond Williams, *Marxism and Literature* (London & New York: Oxford University Press, 1977).
- 8 Williams, *Marxism and Literature*, 123.
- 9 Lauren Groff, "The Lost Yearling. An American Classic Fades Away", *Harper's Magazine*, 2014-01, <https://harpers.org/archive/2014/01/the-lost-yearling/>.
- 10 Murray D. Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings: Life and Literary Significance" och "Marjorie Kinnan Rawlings. Literary Criticism", i National Historic Landmark Nomination NFS Form 10–900 USDI/NPS NRHP Registration Form, 9–20, citat från sidan 12, <https://npgallery.nps.gov/GetAsset/5139c53b-113e-4b05-9ae8-c960983e0b61>.
- 11 *Max & Marjorie. The Correspondence between Maxwell E. Perkins and Marjorie Kinnan Rawlings*, Rodger L. Tarr red. (Gainesville: University Press of Florida, 1999), 129.
- 12 R. L. Tarr, *Max & Marjorie*, 233.
- 13 R. L. Tarr, *Max & Marjorie*, 272, 278.
- 14 Se Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 12.
- 15 Anita Tarr, "Preserving Southern Culture. Marjorie Kinnan Rawlings's *The Yearling*", *The Southern Quarterly* vol. 54 (2017:3–4), 42–61, citat från sidan 54.
- 16 Yvonne Leffler, "From Bestselling Novelist to Forgotten Woman Writer. The Transcultural Circulation of Emilie Flygare-Carlén's Novels", i *Swedish Women's Writing on Export. Tracing Transnational Reception in the Nineteenth Century*, Yvonne Leffler red. (Göteborg: LIR skrifter, 2019). "The distribution of Flygare-Carlén's novels is an illustrative example of the triumph of the novel in Europe in the mid- and late nineteenth century. [...] women novelists were favourites among the readers and more commercially successful than their male contemporaries. Flygare-Carlén was both the top-selling novelist in Sweden and the most translated and disseminated Swedish writer for almost a century. Together with two other female novelists – Fredrika Bremer and Marie Sophie Schwartz – she represented Swedish literature in the international literary marketplace from the mid-nineteenth century until World War I." (Leffler, "From Bestselling Novelist to Forgotten Woman Writer", 160) Leffler visar ett slående diagram över 1800-talets romansituation:

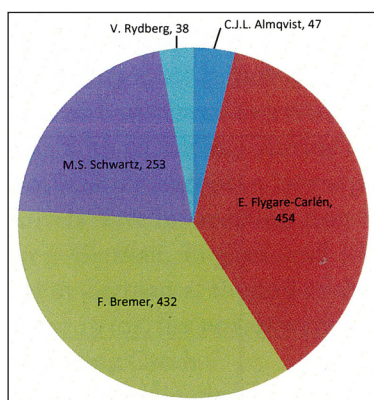

Fig. 1: Total number of published editions of translated titles until WWI by the three bestselling women novelists Emilie Flygare-Carlén, Fredrika Bremer, and Marie Sophie Schwartz compared to the two contemporary male novelists Carl Jonas Love Almqvist and Viktor Rydberg (SWED 2018). © 2019 Yvonne Leffler. Återgiven med författarens tillåtelse.

- 17 Maria Holmgren Troy, "'The cleverest children's book written here'. Elizabeth Stoddard's *Lolly Dink's Doings* and the Subversion of Social Conventions", i *Enterprising Youth. Social Values and Acculturation in Nineteenth-Century American Children's Literature*, Monika Elbert red. (New York: Routledge, 2008), 149–150.
- 18 Den väl ansedda tidskriften *The Atlantic Monthly* gav i december 1865 ut en essä med titeln "Books for Our Children" där den amerikanska barnlitteraturen ses som en självklar del av det nationella projektet efter inbördeskriget (Holmgren Troy, "'The cleverest children's book'", 150, not 3).
- 19 *Barnlitteraturens värden och värderingar*, Sara Kärrholm och Paul Tenngart red. (Lund: Studentlitteratur, 2012), 13–14.
- 20 Åsa Arping, Jenny Bergenmar, Gunilla Hermansson, Birgitta Johansson Lindh, Yvonne Leffler, *Swedish Women's Writing on Export. Tracing Transnational Reception in the Nineteenth Century*, Yvonne Leffler red. (Göteborg: LIR skrifter, 2019), 159; passim.
- 21 Peter Forsgren, "Manlig, bildad och med ett klart intellekt. Sigfrid Siwertz och det tidiga 1900-talets litterära institution", i *Den litterära textens förvandlingar. Studier tillägnade Sina Hansson*, Stefan Ekman, Mats Malm och Lisbeth Stenberg red. (Stockholm/Stehag: Brutus Östling Symposion, 2007), 407–417, citat från sidan 410.
- 22 Conny Svensson, *Den svenska Litteraturen*, bd 5, *Modernister och arbetardiktare*, Sven Delblanc och Lars Lönnroth red. (Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1989).
- 23 Se till exempel Fritiof Nilsson Piratens *Bombi Bitt och jag* (Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1932).
- 24 Siwertz, *Mälarpirater*, 127.
- 25 Siwertz, *Mälarpirater*, 127. Henri Bergson, *Tiden och den fria viljan. En undersökning av de omedelbara medvetenhetsfakta* (Stockholm: Wahlström & Widstrand, [1889] 1912).
- 26 Siwertz, *Mälarpirater*, 8.
- 27 Magnus Öhrn, "Bättre rustad än andra?" i *Sigfrid Siwertz. En författares uppgång och fall*, Anna Forsberg och Per-Olof Mattsson red. (Karlstad: Kulturvetenskapliga forskargruppens skriftserie nr 3, 2017), 35–62, citat från sidan 37. Se också Kenneth B. Kidd, *Making American Boys. Boyology and the Feral Tale* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2004).
- 28 Öhrn, "Bättre rustad än andra?" 44. Om förpackningens betydelse, se även Sara Kärrholm, "Spänningslitteratur för barn och vuxna. När målgrupper och gener korsas i verkens paratexter", i *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* | *Journal of Children's Literature Research* vol 39 (2016), <https://doi.org/10.14811/clr.v39i0.256>.

- 29 *Målarberättelser. De nya berättarna: ur Sveriges litteratur 1900–1925*, Fredrik Böök red. (Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1927).
- 30 Öhrn, ”Bättre rustad än andra?” 44–45.
- 31 Den senaste utgåvan kom 2002 på Lind & Co. Översättningar finns till tyska, franska, finska, norska och danska, och den har filmatiserats tre gånger (Öhrn, ”Bättre rustad än andra?” 46).
- 32 Öhrn, ”Bättre rustad än andra?” 41.
- 33 ”Florida crackers” var helt enkelt enkla nybyggare, men idag används begreppet ”cracker” ofta pejorativt, som ”an offensive word for a poor white person with little education from the southern US” (*Oxford Advanced Learner’s Dictionary*).
- 34 A. Tarr, ”Preserving Southern Culture” 44.
- 35 Monica Berra, ”Conservative Rebels. Marjorie Kinnan Rawlings and Cracker Culture”, *Journal of Florida Studies* vol. 1 (2014:3), 1–24, citat från sidan 3. Florence M. Turcotte, ”For this is an Enchanted Land. Marjorie Kinnan Rawlings and the Florida Environment”, *The Florida Historical Quarterly* vol. 90 (2012:4), 488–504, citat från sidan 497. R. L. Tarr, *Max & Marjorie*, 45.
- 36 A. Tarr, ”Preserving Southern Culture”, 48.
- 37 Den starkaste intellektuella influensen får Siwertz bland de unga diktare som orienterade sig mot realism och viljekult, inte minst den miljö i Uppsala han delade med Sven Lidman, Ludvig Nordström och John Landquist. Landquist disputerade 1908 ”på en avhandling om viljan – med Siwertz som tredje opponent.” Bernt Olsson och Ingemar Algulin, *Litteraturens historia i Sverige* (Stockholm: Norstedts, 2019), 381.
- 38 *Filosoflexikonet* [1983] 1988.
- 39 Rawlings, *The Yearling*, 419.
- 40 Groff, ”The Lost Yearling”.
- 41 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 410.
- 42 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 410. Lars Brink, *Gymnasiets litterära kanon. Urval och värderingar i läromedel 1910–1945*, [diss], (Uppsala: Avd för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen, 1992).
- 43 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 410.
- 44 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 411.
- 45 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 415.
- 46 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 408.
- 47 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 408.
- 48 Sigfrid Siwertz, *Jonas och Draken* (Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1928).
- 49 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 408.
- 50 Sigfrid Siwertz, *Gatans drömmar. Dikter* (Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1905).
- 51 Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 415.
- 52 Sprengel, *NDA*, 1928.11.25 citerad hos Forsgren, ”Manlig, bildad och med ett klart intellekt”, 415.
- 53 Laurie, ”Marjorie Kinnan Rawlings”, 12.
- 54 Per-Olof Mattsson, ”Befriande gärning för mera än hög besinning. Sigfrid Siwertz konfronterar av yngre författare efter inträdeåret i Akademien 1932”, i *Sigfrid Siwertz. En författares uppgång och fall*, Anna Forssberg och Per-Olof Mattsson red. (Karlstad: Kulturvetenskapliga forskargruppens skriftserie nr 3, 2017), 207–220.
- 55 Mattsson, ”Befriande gärning”, 219.
- 56 Mattsson, ”Befriande gärning”, 210.
- 57 Mattsson, ”Befriande gärning”, 213–214.
- 58 Mattsson, ”Befriande gärning”, 216.
- 59 Mattsson, ”Befriande gärning”, 217–218.
- 60 Mattsson, ”Befriande gärning”, 219.

- 61 Sigfrid Siwertz. *En författares uppgång och fall*, Forsberg & Mattsson red.
- 62 Forsgren, "Manlig, bildad och med ett klart intellekt", 408.
- 63 Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 17.
- 64 Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 15.
- 65 R. L. Tarr, *Max & Marjorie*, 2–3.
- 66 Se Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 11, 15.
- 67 Groff, "The Lost Yearling". Marjorie Rawlings, *The Sojourner* (New York: Charles Scribner's Sons, 1953).
- 68 *Chronicle of the Pulitzer Prizes for Fiction. Discussions, Decisions and Documents*, Heinz Dietrich Fischer red. (Berlin: De Gruyter, 2012).
- 69 John Hohenberg, *The Pulitzer Prizes* (New York: Columbia University Press, 1974), citerad i *Novel / Fiction Awards 1917–1994*, Heinz Dietrich Fischer red. (Berlin: De Gruyter, 2012).
- 70 Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 12.
- 71 Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 17.
- 72 "More damning is that the first edition of *The Yearling* does include ['n-word,'] six times, [...] and because of this, in 1946, the National Equal Rights League demanded that the novel be removed from a Bronx high school's required reading list. [...] for the School Book Edition of 1947, she removed all instances of ['n-word']" (A. Tarr, "Preserving Southern Culture", 55).
- 73 "The word ['n-----'] appears several times in *The Yearling* — and not counterbalanced, as in *The Adventures of Huckleberry Finn*, by any overarching social commentary." (Groff, "The Lost Yearling")
- 74 Groff, "The Lost Yearling".
- 75 Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 20.
- 76 Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 11.
- 77 Laurie, "Marjorie Kinnan Rawlings", 11.
- 78 Bob Summer, "A Rawlings Revival", *Publishers Weekly*, 1999-12-20, <https://www.publishersweekly.com/pw/print/19991220/27562-booknews-reflections-on-a-looking-glass.html>.
- 79 Bob Summer, "A Rawlings Revival".
- 80 Groff, "The Lost Yearling": "Another factor in the fading of *The Yearling* may be Marjorie herself. She was not sexy. Though her stamp prettifies her, elongating her neck until it hilariously echoes that of the fawn in the background, she was matronly and angry-looking in life. ... She did not have a spectacular death by suicide, just a brokenhearted, alcoholic one."
- 81 Groff, "The Lost Yearling".
- 82 Se Hans-Georg Gadamer, *Wahrheit und Methode* (Tübingen: Mohr, 1960).
- 83 Barbara Herrnstein Smith, *Contingencies of Value. Alternative Perspectives for Critical Theory* (Cambridge MA: Harvard University Press, 1988).
- 84 Se Kärrholm, "Spänningslitteratur för barn och vuxna".
- 85 Rita Felski, *Uses of Literature* (Malden/Oxford: Blackwell Publishing, 2008).
- 86 Groff, "The Lost Yearling". Marjorie Rawlings, *Cross Creek Cookery* (New York: Charles Scribner's Sons, 1942).
- 87 Forslid et al. diskuterar utifrån de linjerna, men Anders Mortensen satte 2009 agendan för forskningen om litterärt värde och värdering i svenskt sammanhang med antologin *Litteraturens värden*, som fokuserar det diakrona och innefattar flera texter som behandlar även ekonomiska värden. *Litteraturens värden*, Anders Mortensen red. (Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposium, 2009).
- 88 Bourdieu, *Konstens regler*, 216.
- 89 Forsberg & Mattsson, *Sigfrid Siwertz. En författares uppgång och fall*, 7–8. Bourdieu, *Konstens regler*, 313.